

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ(σελ.4)

1. Επίδραση της νέας τεχνολογίας στην ιδιωτική ζωή
2. Περιληπτική παρουσίαση της εργασίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ : «Θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος»(σελ.6)

1. Κίνδυνοι που προκύπτουν από τη χρήση κρυφής κάμερας για τα συνταγματικά δικαιώματα.
 - α) Το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής (αρθ. 9Σ) – Συλλογή και επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (αρθ. 9ΑΣ)
 - β) Το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού.
2. Όρια στην χρήση κρυφής κάμερας από τις γενικές αρχές της έννομης τάξης.
3. Η αρχή της δεσμευτικότητας του σκοπού (Zweckbindung) και η σύνδεση της με τη χρήση της κρυφής κάμερας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ : «Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα για τη χρήση της κρυφής κάμερας.»(σελ.16)

1. Προϋποθέσεις για τη χρήση της, κατά το νόμο 2472/1997 – Χρησιμοποίηση των δεδομένων που καταγράφει, στο πλαίσιο δίκης.
2. Καθιέρωση του μέτρου παρακολούθησης με κάμερες για την καταγραφή και βεβαίωση παραβάσεων του ΚΟΚ (ν. 287/2001).
3. Λόγοι άρσης του απορρήτου που καθιστούν νόμιμη τη χρήση κρυφής κάμερας (ν. 2225/1994 με αφετηρία το άρθρο 19 παρ. 1Σ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ : «Η αντιμετώπιση του ζητήματος από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και σχετικές αποφάσεις.»(σελ22)

1. Ίδρυση ΑΠΔ

2. Αποφάσεις της Αρχής

α) αρ. 1122/2000 ΑΠΔ «Για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μέσω κλειστών κυκλωμάτων.»

β) αρ. 100/2000 ΑΠΔ «Δημοσίευση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που συλλέχθηκαν με βιντεοσκόπηση, σε γνωστή τηλεοπτική εκπομπή.»

γ) αρ. 40&41/2003 ΑΠΔ «Εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης σε χώρους συγκέντρωσης ή διέλευσης κοινού.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ : «Νομολογία στην Ελλάδα»

Η κρυφή κάμερα ως αποδεικτικό στοιχείο.(σελ.29)

1. Σε πολιτική δίκη – απόφαση 5870/1996 Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθήνας.

2. Σε ποινική δίκη :

α) Αρ. απόφασης 164/1992 Συμβουλίου Εφετών.

β) Αρ. απόφασης 1317/2001 ΑΠ.

γ) Αρ. απόφασης 1410/2002 ΑΠ.

δ) Αρ. απόφασης 2/2001 ΑΠ, Εγκύκλιος Εισαγγελέα.

ε) Αρ. απόφασης 874/2004 ΑΠ.

3. Στο Συμβούλιο Της Επικρατείας, απόφαση 554/2003

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : «Προσέγγιση της γερμανικής νομολογίας για το ζήτημα της χρήσης κρυφής κάμερας.» (σελ.34)

1. Γενικά

2. Σχετικές αποφάσεις γερμανικών δικαστηρίων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ(σελ.37)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ(σελ.38)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η επίδραση της νέας τεχνολογίας στην ιδιωτική ζωή.

Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας που μέρα με τη μέρα γίνεται όλο και πιο αισθητή, αποτελεί πλέον γεγονός. Στα πλαίσια της ανάπτυξης αυτής εντάσσεται και η εξέλιξη των συσκευών βιντεοσκόπησης. Οι μεγάλες βιντεοκάμερες έχουν αντικατασταθεί πλέον από μικροσκοπικές συσκευές που καταγράφουν χωρίς να γίνονται αντιληπτές από τον περίγυρο.

Σήμερα είναι πολύ συχνό το φαινόμενο της «κρυφής κάμερας». Η κάμερα διεισδύει σε χώρους χωρίς να γίνεται αντιληπτή και καταγράφει γεγονότα, συνομιλίες που συχνά βεβαιώνουν την τέλεση αξιόποινων πράξεων και αποδεικνύουν την ενοχή ή την αθωότητα των εμπλεκόμενων προσώπων. Άλλες πάλι φορές, απλώς παρεμβαίνει στην ιδιωτική ζωή δημοσιοποιώντας στοιχεία της και παραβιάζοντας τον πυρήνα ζωτικών συνταγματικών δικαιωμάτων. Πού όμως βρίσκεται η αλήθεια; Πότε η χρήση κρυφής κάμερας είναι επιτρεπτή και πότε καθίσταται αντισυνταγματική καταστρατηγώντας διατάξεις του συντάγματος; Πού βρίσκεται το όριο που προσδιορίζει το νόμιμο της χρήσης της;

2. Περιληπτική παρουσίαση της εργασίας.

Σε αυτά τα ερωτήματα θα προσπαθήσει να δώσει απάντηση η παρούσα εργασία, πάντα υπό την καθοδήγηση του καθολικού ρυθμιστή της συνολικής έννομης τάξης, του Συντάγματος. Μελετώντας το θέμα της κρυφής κάμερας που έχει ανακύψει έντονα τα τελευταία χρόνια, διαπιστώνουμε ότι στην Ελλάδα δεν έχει καταστεί αντικείμενο εξειδικευμένης μελέτης. Υπάρχει βέβαια πλούσια βιβλιογραφία σχετικά με ζητήματα που άπτονται του θέματος, όπως είναι τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, αλλά ακόμη δεν έχουν ασχοληθεί οι συγγραφείς αποκλειστικά με το θέμα της κρυφής κάμερας. Αντίθετα, στη Γερμανία βρίσκουμε βιβλία που φέρουν στον τίτλο τους το ζήτημα αυτό, από το 1965.

Όμως, τα τελευταία χρόνια έχει ανακύψει στην Ελλάδα πλούσια νομολογία σχετικά με την κρυφή κάμερα. Κατά την ανάπτυξη του θέματος, πέρα από τη θεωρητική προσέγγιση του θα παρατεθούν και σχετικές αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων, κυρίως των ποινικών. Η εργασία αυτή θα προσπαθήσει να αναπτύξει το ζήτημα βασιζόμενη κυρίως σε 3 άξονες. Θα προσπαθήσει να το προσεγγίσει από τη σκοπιά του Συντάγματος, της νομοθεσίας και της ελληνικής νομολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

«Θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος»

1. Κίνδυνοι που προκύπτουν από τη χρήση κρυφής κάμερας για τα συνταγματικά δικαιώματα.

α) Το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής (αρθ. 9Σ).

Στο ελληνικό Σύνταγμα, η ιδιωτική ζωή προστατεύεται με βάση τη διάταξη του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. β' Σ (1). Η προστασία της ιδιωτικής ζωής αναφέρεται σε επεμβάσεις στην ιδιωτική σφαίρα που υπερβαίνουν την κλασική προστασία του ασύλου της κατοικίας, δηλαδή σε πιο σύγχρονες μορφές της προσβολής της όπως είναι π.χ. η οπτικοακουστική παρακολούθηση (2). Η βιντεοσκόπηση και μάλιστα με κάμερα που δεν γίνεται αντιληπτή ενέχει τον κίνδυνο να καταγράψει στιγμές της ιδιωτικής ζωής των ανθρώπων.

Η «ιδιωτική ζωή» εμφανίζει πράγματι ιδιαίτερες δυσκολίες προσδιορισμού. Με τον όρο αυτό νοείται κατ' αρχήν μια «μερικότερη περιοχή» της όλης ζωής του ανθρώπου, την οποία ο ίδιος ο συντακτικός νομοθέτης διακρίνει σε πολιτική, κοινωνική και οικονομική. Όμως η ιδιωτική δεν είναι ούτε πολιτική, ούτε οικονομική αλλά ούτε και ολόκληρη η κοινωνική.

(1) βλ. αρθ. 9 παρ. 1 εδ. β' Σ ορίζει ότι η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη.

(2) βλ. Ιωάν. Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα, 2003, σελ. 50

Η ιδιωτική ζωή αποτελεί μέρος της γενικότερης κοινωνικής ζωής του ανθρώπου. Αν η γενικότερη ζωή

του κοινωνικού χώρου μπορούσε να παρασταθεί με 3 ομόκεντρους κύκλους ο πρώτος οριοθετεί την ατομική, ο δεύτερος την οικογενειακή και ο τρίτος την κοινωνική του ζωή. Οι 2 πρώτοι αποτελούν την ιδιωτική ζωή. Προστατεύεται δηλαδή ο μονήρης άνθρωπος ως άτομο και ως μέλος της οικογένειας.

Η ευρύτερη αυτή ιδιωτική ζωή του ανθρώπου διακρίνεται σε φανερή και απόρρητη. Φανερή είναι η ιδιωτική ζωή που δεν αποκρύπτεται από τους άλλους, ενώ απόρρητη είναι αυτή που διεξάγεται σε χώρους και με τρόπους που επιδιώκουν την απόκρυψη από τους άλλους. Το Σ. προστατεύει όχι μόνο την απόρρητη, αλλά και την φανερή ιδιωτική ζωή (3).

Η σφαίρα λοιπόν αυτής της ιδιωτικής ζωής, όπως αναπτύχθηκε, είναι πιθανό να παραβιάζεται με την βιντεοσκόπηση όταν αυτή επεμβαίνει στον προσωπικό ατομικό χώρο και καταγράφει λεπτομέριες της ζωής του που το άτομο δεν επιδιώκει να γνωστοποιήσει σε άλλους. Τότε, η χρήση της κρυφής κάμερας παραβιάζει το συνταγματικό δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο αρθ. 9Σ, του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής.

(3) βλ. Ανδρ. Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, τόμος III, 2004, σελ. 207

- Συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (αρθ. 9ΑΣ)

Με την αναθεώρηση του 2001 προστέθηκε άλλο ένα άρθρο του Σ. που είναι συναφές με το 9. Με την ανάπτυξη της τεχνολογίας, αυξήθηκε η ανάγκη προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ο συντακτικός νομοθέτης κατοχυρώνει πλέον ρητά το δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση των δεδομένων του κάθε ανθρώπου ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα (4).

Η προστασία της ιδιωτικής ζωής του καθενός συνδέεται άμεσα και με τη διαφύλαξη των προσωπικών του δεδομένων κάθε είδους, και ιδίως αυτών που μπορούν να χαρακτηριστούν ως «ευαίσθητα». Ήδη από το 1997 είχε θεσπιστεί ο νόμος 2472/1997 «Περί προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Ο νόμος αυτός απαγορεύει τη συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων και προσδιορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η επεξεργασία αυτή είναι νόμιμη (5).

(4) βλ. αρθ. 9ΑΣ

(5) βλ. ν. 2472/1997 άρθρο 7 παρ. 1,2

Λόγω, όμως, της ιδιαίτερης σημασίας της προστασίας των προσωπικών δεδομένων από αυθαίρετες

παρεμβάσεις τρίτων και των συνεχώς αυξανόμενων κινδύνων για αυτά στη σημερινή εποχή της ραγδαίας εξέλιξης της τεχνολογίας, ο συντακτικός νομοθέτης δεν αρκέστηκε στην υφιστάμενη προστασία σε επίπεδο κοινού νόμου (6), αλλά θέσπισε μια νέα, ειδική διάταξη για την προστασία των προσωπικών δεδομένων (7). Η διάταξη αυτή εμπεριέχεται στο άρθρο 9 Α του Σ. που κατοχυρώνει και συνταγματικά την ανεξάρτητη διοικητική αρχή με αντικείμενο την προστασία των προσωπικών δεδομένων (βλ. και άρθρο 101ΑΣ.). Η Αρχή αυτή έχει συσταθεί με τον νόμο 2472/1997 (8).

Με τη χρήση κρυφής κάμερας μπορούν να αποκρυπτογραφηθούν στοιχεία που συνιστούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα με την έννοια που τους προσδίδεται στο άρθρο 2 του νόμου 2472/1997 (9).

(6) βλ. ν. 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», με την ενσωμάτωση τροποποιήσεων (ΦΕΚ 84/2000, ΦΕΚ 109 Α/2001)

(7) βλ. Ανδρ. Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, τόμος ΙΙΙ, 2004, σελ. 208

(8) βλ. ν. 2472/1997 άρθρο 15 (σύσταση – αποστολή – νομική φύση)

(9) βλ. ν. 2472/1997 άρθρο 2 εδ. β' (ορισμός «ευαίσθητων δεδομένων»)

Ο κίνδυνος που μπορεί να προκύψει για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα από τη συλλογή του με

βιντεοσκόπηση που δεν είναι φανερή, είναι αισθητός. Πτυχές της ιδιωτικής ζωής καταγράφονται, κάτι το οποίο ανοίγει το δρόμο είτε για την επεξεργασία των οπτικοακουστικών δεδομένων ή ακόμα και για τη δημοσιοποίησή τους.

Σημαντικό είναι όμως να αναφερθεί ότι ο συντακτικός νομοθέτης προστατεύει την **νόμιμη** ιδιωτική ζωή. Οτιδήποτε κάποιος αποκρύπτει από τους άλλους δε σημαίνει ότι αποτελεί αυτοδίκαια ιδιωτική ζωή. Η τέλεση **εν κρυπτώ αξιόποινης πράξης** δεν αποτελεί ιδιωτική ζωή. Επομένως, δεν εντάσσεται στη σφαίρα του απαραβίαστου η τέλεση εγκληματικών πράξεων. Σε αυτές τις περιπτώσεις η βούληση του συντακτικού νομοθέτη είναι να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία που στοιχειοθετούν ένα έγκλημα και να αρθεί το απόρρητο (10). Τότε επιτρέπεται η επεξεργασία και η χρήση των προσωπικών δεδομένων που έχουν συλλεχθεί με κρυφή κάμερα.

β) Το δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού

Μέσα στα πλαίσια της χρήσης κρυφής κάμερας συχνά πλήττεται το λεγόμενο δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού. Το δικαίωμα αυτό «συνίσταται στη

(10) Οι λόγοι άρσης απορρήτου συνάγονται από το άρθρο 19 παρ. 1 Σ. καθώς και αναφέρονται στον ν. 2225/1994.

δυνατότητα του ατόμου να αποφασίζει και να συμπροσδιορίζει πότε και υπό ποιες προϋποθέσεις είναι

δυνατή η επεξεργασία των πληροφοριών που το αφορούν» (σύμφωνα με απόφαση του Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου (11)). Τυπικά, ο πληροφοριακός αυτοκαθορισμός δεν αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητο δικαίωμα στο ελληνικό Σ., αλλά ουσιαστικά συνιστά μια πτυχή του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής (Right of Privacy). Ο συνδυασμός των διατάξεων των άρθρων 5 παρ. 1, 2 παρ. 1 και 19 Σ και επικουρικά του άρθρου 9 παρ. 1 εδ. β' Σ. θεωρείται ότι διασφαλίζει ένα ενιαίο πλαίσιο διαμόρφωσης της ιδιωτικής ζωής και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και με αυτό τον τρόπο κατοχυρώνει και τον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό (12).

Με τη χρήση κρυφής κάμερας παραβιάζεται το δικαίωμα αυτό όταν σε ανύποπτο χρόνο, χωρίς την ενημέρωση του εμπλεκόμενου και χωρίς την συναίνεση του καταγράφονται σε μια μαγνητοταινία κάμερας πληροφορίες που αφορούν το άτομό του.

(11) Απόφαση της 15.12.1983 για «Informationelles Selbstbestimmungsrecht»

(12) βλ. Ιωάν. Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα, 2003, σελ. 51-55

2. Όρια στη χρήση κρυφής κάμερας από τις γενικές αρχές της έννομης τάξης.

Στο ελληνικό Σ. εκτός από τις ειδικότερες σχέσεις ρυθμίζεται και η ανθρώπινη συμπεριφορά στο σύνολό της. Το δίκαιο έρχεται να οριοθετήσει τη συμπεριφορά του ανθρώπου, θεσπίζοντας γενικές ρήτρες μέσα στο θεμελιώδη νόμο του κράτους, το Σύνταγμα.

Οι ρήτρες αυτές κάνουν σαφές ότι οποιοδήποτε δικαίωμα σταματάει στην νομιμότητα. Η χρήση της κρυφής κάμερας ως ανθρώπινη συμπεριφορά για να είναι συνταγματική οφείλει να είναι σύμφωνη με τις γενικές ρήτρες του Σ. Αυτές συνάγονται από το σύνολο του περιεχομένου του Σ. , όμως προσδιορίζονται κυρίως στο άρθρο 5 παρ. 1. Κατά τη χρήση κρυφής κάμερας ο χειριστής οφείλει να σέβεται **τα δικαιώματα των άλλων**, να μην παραβιάζει το Σ. και τα χρηστά ήθη. Η βιντεοσκόπηση κατά το Σ. επιτρέπεται μέχρι το σημείο εκείνο που δεν περιορίζει τα δικαιώματα των άλλων. Επομένως μέχρι και το σημείο που δεν παραβιάζει τη σφαίρα της ιδιωτικής τους ζωής.

Επίσης, με το αρθ. 5 παρ. 1 Σ. κατοχυρώνεται **η αρχή της νομιμότητας**. Η τήρηση των συνταγματικών κανόνων και των διατάξεων του κοινού δικαίου οριοθετούν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Η βιντεοσκόπηση λοιπόν με οποιοδήποτε τρόπο θα πρέπει να κινείται πάντα στα όρια της νομιμότητας.

Η τρίτη γενική ρήτρα που εισάγει το αρθ. 5 παρ. 1 Σ. είναι αυτή των «**χρηστών ηθών**». Η χρήση της κάμερας οφείλει να γίνεται με έντιμο τρόπο. Στην έννοια των

χρηστών ηθών (13) συμπεριλαμβάνονται η καλή πίστη, η αρχή της αναλογικότητας και η απαγόρευση κατάχρησης δικαιώματος. Όρια στη χρήση της κρυφής κάμερας θέτουν και το άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' και παρ. 3 Σ. (14).

Με την απαγόρευση της κατάχρησης δικαιώματος **οριοθετείται** η ανθρώπινη συμπεριφορά. Η βιντεοσκόπηση οφείλει να μην καταγράφει σκηνές που πλήττουν την αξία του ανθρώπου (αρθ. 2 παρ. 1 Σ.). Αντίθετα, οφείλει να σέβεται την προσωπικότητά του και να την προστατεύει.

Γενικότερα, το περιεχόμενο του σημερινού Σ. μετα την αναθεώρηση του 2001 διαπνέεται από πνεύμα που εξυψώνει την αξία του ανθρώπου και σκοπό έχει να τη διασφαλίσει στο μέγιστο βαθμό. Αυτό διαφαίνεται έντονα και στις διατάξεις που κατοχυρώνουν τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα (αρθ. 4-25 Σ.). Η προτεραιότητα αυτή που θέτει το Σ. αποτελεί όριο στη χρήση της κρυφής κάμερας. Ορίζει και οριοθετεί τα πλαίσια μέσα στα οποία οφείλει να γίνεται, χωρίς να τα ξεπερνά!

3. Η αρχή της δεσμευτικότητας του σκοπού (Zweckbindung)

Η βασικότερη ίσως αρχή που συνάγεται από το Σ. και τη νομοθεσία και καθορίζει τα όρια του νομίμου της χρήσης της βιντεοκάμερας είναι η αρχή της δεσμευτικότητας του σκοπού (Zweckbindung). Σύμφωνα

(13) ο λατινικός όρος «boni moris»

(14) αρθ. 25 παρ. 3 Σ. : «Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται»

με την αρχή αυτή τα προσωπικά δεδομένα επιτρέπεται να συλλέγονται και να υπόκεινται σε επεξεργασία μόνο για **ορισμένο και σαφή** (για το υποκείμενο των δεδομένων) σκοπό. Ο σκοπός καθορίζει το μέτρο της

νομιμότητας της συλλογής καθώς και το βαθμό αναγκαιότητας της επεξεργασίας.

Η αρχή της δεσμευτικότητας του σκοπού θεσπίζεται ήδη στην οδηγία 95/46/EK και πιο συγκεκριμένα στο αρθ. 6 παρ. 1 εδ. β', το οποίο ορίζει ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να συλλέγονται για καθορισμένους, σαφείς και ορισμένους σκοπούς και η μεταγενέστερη επεξεργασία τους να συμβιβάζεται με τους σκοπούς αυτούς (15).

Συνεπώς, η επεξεργασία των δεδομένων που συλλέγονται με βιντεοσκόπηση θα πρέπει να συμβαδίζει πλήρως με το σκοπό της συλλογής, δηλαδή να δεσμεύεται από το σκοπό. Η αρχή αυτή θέτει ένα όριο στην έκταση της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων. Έτσι, περιορίζεται ο κίνδυνος που αφορά την κατάχρησή τους, η οποία είναι αποτέλεσμα της χρήσης τους για σκοπό ξένο από αυτόν για τον οποίο αρχικά συλλέχθηκαν.

Ιδιαίτερη προβληματική έχει αναπτυχθεί σχετικά με το θέμα της εγκατάστασης ειδικών ηλεκτρονικών συσκευών στους δρόμους με σκοπό την καταγραφή και βεβαίωση παραβάσεων του ΚΟΚ. Προς διαφύλαξη των δικαιωμάτων των οδηγών νόμος θέτει θεμελιώδεις περιορισμούς στη λειτουργία των ηλεκτρονικών

(15) βλ. Ιωάν. Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα, 2003, σελ. 109

συσκευών με τις οποίες διαπιστώνονται οι παραβάσεις, καθιερώνοντας την αρχή της δέσμευσης από το σκοπό της διάταξης, δηλαδή τη σαφή πρόβλεψη ως σκοπού καθιέρωσης των συσκευών αυτών, την καταγραφή και

βεβαίωση παραβάσεων του ΚΟΚ (16). Βάση της αρχής της δεσμευτικότητας ορίζεται ότι η βιντεοσκόπηση θα απεικονίζει τον αριθμό κυκλοφορίας και κάθε άλλο στοιχείο **αναγκαίο και πρόσφορο** για την εξατομίκευση του οχήματος και του παραβάτη και θα αποτυπώνει την ημερομηνία και την ώρα της παράβασης (17). Κατά συνέπεια, η αναγνώριση προσώπων ή οχημάτων με τις κάμερες είναι επιτρεπτή στο μέτρο που είναι απαραίτητη η επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

Παράλληλα, σύμφωνα με την αρχή της δέσμευσης από το σκοπό έχει πάρει αρκετές αποφάσεις η Αρχή Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αναφορικά με ζητήματα για τη χρήση κρυφής κάμερας (βλ. Κεφάλαιο Τρίτο).

Επομένως, η αρχή αυτή ορίζει το μέτρο που θα πρέπει να τηρείται κατά τη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών που καταγράφονται με βιντεοσκόπηση. Μέτρο, που υπαγορεύεται από το σκοπό της διάταξης που επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων με τον τρόπο αυτό.

(16) βλ. Ζώη Παπαϊωάννου, Περιεχόμενο και Όρια της Αστυνομικής εξουσίας, 2004, σελ. 257

(17) βλ. αρθ. 1 & 4 του ν. 287/2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

«Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα για τη χρήση της κρυφής κάμερας»

1. Προϋποθέσεις για τη χρήση της κατά το νόμο 2472/1997 – Χρησιμοποίηση δεδομένων που καταγράφει, στο πλαίσιο δίκης.

Ο νόμος 2472/1997 στο πρώτο άρθρο θέτει ως αντικείμενό του τη θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του παρόντος νόμου αναφέρονται οι προϋποθέσεις επεξεργασίας των δεδομένων καθώς και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. «Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα» είναι εκείνα που αφορούν κυρίως τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, την υγεία, την ερωτική ζωή καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες (18). Ως βασική προϋπόθεση για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων θέτει ο νόμος τη **συγκατάθεση** του υποκειμένου των δεδομένων (19).

(18) βλ. ν. 2472/1997 αρθ. 2 εδ. β´

(19) βλ. ν. 2472/1997 αρθ. 5 παρ. 1 και αρθ. 7 παρ. 2 εδ. α´

Οι πληροφορίες και τα στοιχεία που αφορούν ένα πρόσωπο, που έχουν συλλεχθεί με χρήση κρυφής κάμερας συνιστούν προσωπικά δεδομένα και η επιμέρους επεξεργασία τους επιτρέπεται μόνο κατόπιν

της συγκατάθεσής τους. Τα άρθρα 4 έως 10 παραθέτουν αναλυτικότερα τις προϋποθέσεις και τα όρια της επεξεργασίας.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι το άρθρο 7 που επιτρέπει την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων για λόγους διαφύλαξης ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, για θέματα υγείας, για λόγους εθνικής ασφάλειας καθώς και για ερευνητικούς ή επιστημονικούς σκοπούς.

Ο παρών νόμος θέτει όρια και προϋποθέσεις απαγορεύοντας την ανεξέλεγκτη επεξεργασία δεδομένων, αφού απαιτεί **χορήγηση άδειας** συλλογής των δεδομένων από την Αρχή Προστασίας προσωπικών δεδομένων (20).

Μεγάλη πρακτική σημασία έχει το δεύτερο σκέλος της διάταξης του άρθρου 7 παρ. 2 εδ. γ', κατά το οποίο επιτρέπεται η επεξεργασία όταν είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου. Η εξαίρεση αυτή από την κατ'αρχήν απαγόρευση της συλλογής ευαίσθητων δεδομένων, αναφέρεται σε διαδικασίες ενώπιον των πολιτικών, διοικητικών και ποινικών δικαστηρίων. Έτσι, μπορούν να χρησιμοποιούνται στη δίκη ακόμα και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα που έχουν καταγραφεί σε μια βιντεοκάμερα.

(20) βλ. ν. 2472/1997 αρθ. 15 επ. «Αρχή Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»

Αντίθετα όμως, η χρησιμοποίηση προσωπικών δεδομένων όταν αυτά παρανόμως έχουν συλλεχθεί ή τύχει επεξεργασίας, δεν επιτρέπεται, διότι αντίκειται στην απαγόρευση του άρθρου 177 παρ. 2 ΚΠΔ (21) καθώς και στη συνταγματική αρχή της απαγόρευσης

χρήσης αποδεικτικών μέσων που αποκτήθηκαν παράνομα. Ειδικότερα η απαγόρευση χρήσης αποδεικτικών μέσων που έχουν κτηθεί με αντισυνταγματικό τρόπο προβλέπεται στο άρθρο 19 παρ. 3 του Σ.

2. Καθιέρωση του μέτρου παρακολούθησης με κάμερες για την καταγραφή και βεβαίωση παραβάσεων του ΚΟΚ (ν. 287/2001)

Ένα από τα σύγχρονα μέτρα που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για τη ρύθμιση της κυκλοφορίας στους δρόμους και για εντοπισμό των παραβάσεων είναι η εγκατάσταση ειδικών ηλεκτρονικών συσκευών σε προεπιλεγμένα σημεία σε οδούς και σε χώρους που χρησιμοποιούνται για τη δημόσια κυκλοφορία οχημάτων.

Στις ειδικές ηλεκτρονικές συσκευές αναφέρεται ρητά ότι συγκαταλέγονται και οι κινηματογραφικές μηχανές (αρθ. 1 ν. 287/2001). Οι κάμερες αυτές βιντεοσκοπούν τα οχήματα με σκοπό να διαπιστώσουν τυχόν παραβάσεις του ΚΟΚ.

(21) Το άρθρο 177 παρ. 2 ΚΠΔ ορίζει: «Αποδεικτικά μέσα που έχουν αποκτηθεί με αξιόποινες πράξεις ή μεσω αυτών, δεν λαμβάνονται υπόψη για την κύρηξη της ενοχής, την επιβολή ποινής ή την λήψη μέτρων καταναγκασμού».

Στα 11 άρθρα του νόμου αυτού προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις εγκατάστασης των συσκευών αυτών. Οι συσκευές αυτές εγκαθίστανται (22) και λειτουργούν χωρίς την παρουσία αστυνομικού. Οι φωτογραφίες και οι

ταινίες είναι σε κάθε περίπτωση αποδεικτικό στοιχείο της διάπραξης της παράβασης (23 α,β).

Προς διαφύλαξη των δικαιωμάτων των οδηγών από τις κάμερες ο ν. 287/2001 καθιερώνει 2 αρχές : την αρχή της αναλογικότητας και την αρχή της δέσμευσης από το σκοπό της διάταξης, όπως αυτός αναλύθηκε. Σκοπός της συγκεκριμένης διάταξης λοιπόν είναι η καταγραφή και βεβαίωση παραβάσεων του ΚΟΚ.

(22) μετά από πρόταση της τοπικά αρμόδιας Υπηρεσίας Τροχαίας προς τον φορέα που είναι αρμόδιος για τη συντήρηση της οδού. Για την εγκατάσταση και λειτουργία των συσκευών εκδίδεται σχετική απόφαση του Διευθυντή Τροχαίας ή Αστυνομικού Διευθυντή του Νομού και ορίζεται το σημείο ή τα σημεία που μπορούν να τοποθετηθούν οι συσκευές, καθώς και η προβλεπόμενη από τον ΚΟΚ προειδοποιητική πινακίδα. (σχετικά βλ. αρθ. 3 ν. 287/2001)

(23) α) βλ. αρθ. 4 παρ. 1 ν. 287/2001

β) Σχετικό δημοσίευμα στην εφημερίδα «Απογευματινή», (29 Απριλίου 2004) που αναφέρεται στα μέτρα που λαμβάνονται λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων ορίζει : «Το ψηφιακό ραδιοδίκτυο TETRA θα αποτελέσει το πρωταρχικό μέσο επικοινωνίας για τις επιχειρήσεις της Τροχαίας. Σε ό,τι αφορά το «μάτι» της Τροχαίας αυτό είναι ο θάλαμος επιχειρήσεων παρακολούθησης και ελέγχου κυκλοφορίας. Σε πρώτο επίπεδο, δίνεται η δυνατότητα εντοπισμού του κυκλοφοριακού προβλήματος μέσα από τις κάμερες. Στη συνέχεια οι 50 σε κάθε βάρδια άνθρωποι του θαλάμου επιχειρήσεων έχουν την ευχέρεια να προσδιορίσουν το λόγο για τον οποίο προκλήθηκε το πρόβλημα και να δώσουν το ακριβές στίγμα για παράδειγμα ενός παράνομα σταθμευμένου αυτοκινήτου».

Βεβαίως, η αποθήκευση και διαβίβαση εικόνας προσώπου η οποία συλλέγεται με λήψη από σταθερή βιντεοκάμερα που λειτουργεί μόνιμα και συνεχώς σε ανοιχτό χώρο διέλευσης κοινού συνιστά επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (24). Ωστόσο η λήψη τέτοιων

δεδομένων με κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης επιτρέπεται κατ'εξάιρεση και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, υπό τις προϋποθέσεις του ν. 2472/1997, **εφόσον** ο σκοπός της επεξεργασίας είναι η προστασία προσώπων ή αγαθών ή η ρύθμιση της κυκλοφορίας (σύμφωνα με το αρθ. 1 παρ. 2 της υπ' αριθμόν απόφασης 1122/2000 ΑΠΔ) (25).

Θα πρέπει λοιπόν σύμφωνα με την αρχή «Zweckbindung» οι κάμερες να τοποθετούνται **αποκλειστικά** για την καταγραφή παραβάσεων. Απαγορεύεται να εξατομικεύουν άλλα άτομα ευρισκόμενα στο αυτοκίνητο, όπως τον συνοδηγό ή να χρησιμοποιούνται για διάφορους άλλους λόγους.

3. Λόγοι άρσης του απορρήτου που καθιστούν νόμιμη τη χρήση κρυφής κάμερας (ν. 2225/1994 με αφετηρία το άρθρο 19 παρ. 1Σ).

Το Σ. , στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 19 ορίζει δύο περιπτώσεις κατά τις οποίες επιτρέπεται η άρση του απορρήτου των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιοδήποτε άλλο

(24) Κατά την έννοια του άρθρου 2 εδ. δ' ν. 2472/1997

(25) βλ. Ζώη Παπαϊωάννου, Περιεχόμενο και Όρια Αστυνομικής εξουσίας, 2004, σελ. 256-257

τρόπο. Το εδάφιο β' της πρώτης παραγράφου προβλέπει: Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους

εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

Η αναφορά του συντακτικού νομοθέτη στον καθορισμό από τον κοινό νομοθέτη των «εγγυήσεων» υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για τους 2 παραπάνω, περιοριστικά προβλεπόμενους λόγους (εθνική ασφάλεια, διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων) συνάγεται τα εξής : πρώτον, ότι για την παραβίαση του απορρήτου πρέπει πάντοτε να υπάρχει προηγούμενη εντολή αρμόδιου δικαστικού λειτουργού (βλ. αρθ. 87-91 Σ.). Και δεύτερον, ότι ο σχετικός νόμος οφείλει να προσδιορίζει σαφή και συγκεκριμένα κριτήρια που οφείλει να λάβει υπόψη της η δικαστική αρχή κατά τη λήψη της σχετικής απόφασης, τη σχετική διαδικασία καθώς και τη διάρκεια της άρσης (26 α,β).

Ο νόμος που προσδιορίζει τη διάταξη αυτή του Σ. εκδόθηκε το 1994. Πρόκειται για τον νόμο 2225/1994 «Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις». Το περιεχόμενό του εξειδικεύει τους 2 λόγους άρσης απορρήτου που αναφέρονται στη συνταγματική διάταξη.

(26) α) Κ. Χρυσόγονος, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, σελ. 243
β) βλ. και άρθρο 5 αρ. 6 ν. 2225/1994

Η βιντεοσκόπηση λοιπόν προσωπικών δεδομένων δεν παραβιάζει το απόρρητο της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας, όταν γίνεται για λόγους εθνικής ασφάλειας

ή με σκοπό τη διακρίβωση κακουργημάτων (27), όπως αυτά αναφέρονται στον παρόντα νόμο. Ειδικότερα, είναι επιτρεπτή η άρση του απορρήτου με τη συλλογή δεδομένων με χρήση κρυφής κάμερας για τη διακρίβωση κακουργημάτων όπως είναι η «εσχάτη προδοσία» (134 ΠΚ), τα «βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας» (137 Α ΠΚ), η «προσβολή εναντίον της διεθνούς ειρήνης της χώρας» (139 ΠΚ), η «στρατιωτική υπηρεσία στον εχθρό» (143 ΠΚ), η «νόθευση αποδεικτικών» (150 ΠΚ), η «βία κατά πολιτικού σώματος ή της κυβέρνησης» (157 ΠΚ), η «παραχάραξη» (207 ΠΚ), ο «εμπρησμός» (264 ΠΚ), η «κληστεία» (380 ΠΚ) και η «εκβίαση» (385 ΠΚ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

«Η αντιμετώπιση του ζητήματος από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και σχετικές αποφάσεις.»

1. Ίδρυση ΑΠΔ

Μέχρι την αναθεώρηση του 2001 δεν κατοχυρωνόταν συνταγματικά η σύσταση ενός οργάνου ειδικού για την

(27) βλ. ν. 2225/1994 παρ. 3 και 4

προστασία των προσωπικών δεδομένων από οποιαδήποτε προσπάθεια παραβίασής τους. Με την εξέλιξη της σύγχρονης τεχνολογίας και με τη συνεχώς

αυξανόμενη τάση δημοσιοποίησης των πάντων, εντατικοποιήθηκε η ανάγκη σύστασης ενός τέτοιου οργάνου. Το άρθρο 19 στην δεύτερη παράγραφο του αναθεωρημένου Σ. αναφέρει : «Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητης αρχής που διασφαλίζει το απόρρητο της παρ. 1». Ο ν. 2472/1994 (άρθρα 15 επ.) προβλέπει τη σύσταση, συγκρότηση και λειτουργία της Αρχής Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (εφεξής: Αρχή) που εδρεύει στην οδό Ομήρου, στο κέντρο της Αθήνας.

Ζητήματα σε σχέση με την προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων απασχόλησαν σε αρκετές περιπτώσεις την Αρχή, ορισμένα από τα οποία έλαβαν ευρεία δημοσιότητα και τούτο λόγω της καίριας σημασίας τους για την προστασία του ιδιωτικού βίου και της σύνδεσής τους με επίκαιρα ζητήματα (28). Οι βιντεοσκοπήσεις, ιδίως μέσω κρυφής κάμερας, αποτελούν ζήτημα που έχει απασχολήσει σε αρκετές περιπτώσεις την Αρχή, η οποία έχει πάρει σημαντικές αποφάσεις για το θέμα.

(28) βλ. Ιωάν. Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα, 2003, σελ. 128

2. Αποφάσεις

α) αρ. 1122/2000 ΑΠΔ «Για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μέσω κλειστών κυκλωμάτων»

Κατά την απόφαση 1122/2000 η Αρχή έκρινε ότι η «αποθήκευση και διαβίβαση εικόνας προσώπου, η οποία συλλέγεται με λήψη από σταθερή βιντεοκάμερα που λειτουργεί μόνιμα, συνεχώς ή κατά τακτά χρονικά διαστήματα, σε κλειστό ή ανοιχτό χώρο συγκέντρωσης ή διέλευσης κοινού, όπως για παράδειγμα οδοί, πλατείες, σταθμοί, λιμάνια, τράπεζες, καταστήματα, γήπεδα, θέατρα, κινηματογράφοι ή σε μέσα μεταφοράς δημόσιας χρήσης, συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατά την έννοια του αρθ. 2 εδ. δ' ν. 2472/1997».

Στο κείμενο της οδηγίας που εξέδωσε η Αρχή μαζί με την απόφαση, επιτρέπεται ως νόμιμη η τέτοιου είδους λήψη και επεξεργασία θέτοντας προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα, η Αρχή επιτρέπει την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων μέσω κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης (τοποθέτηση καμερών σε σημεία όχι τόσο εμφανή), εφόσον ο σκοπός της επεξεργασίας είναι η **προστασία προσώπων ή αγαθών ή η ρύθμιση της κυκλοφορίας (29)**.

(29) βλ. οδηγία της απόφασης υπ' αριθμόν 1122/2000 ΑΠΔ, αρθ. 1,2

β) αρ. 100/2000 ΑΠΔ : «Δημοσίευση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που συλλέχθηκαν με κρυφή κάμερα, σε γνωστή τηλεοπτική εκπομπή».

Η Αρχή πήρε θέση για ένα πολύ επίκαιρο ζήτημα που ανέκυψε στον τηλεοπτικό χώρο πριν από 4 χρόνια. Γνωστός δημοσιογράφος έκανε χρήση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που αφορούσαν την ερωτική ζωή (30) δημοφιλούς τραγουδιστή. Η δημοσιοποίηση του περιεχομένου της βιντεοταινίας στην οποία καταγράφονται τα δεδομένα, έγινε χωρίς την συναίνεση των εμπλεκόμενων προσώπων.

Σύμφωνα με σχετικό νόμο (31) η κάθε είδους εκπομπές που μεταδίδουν τηλεοπτικοί σταθμοί πρέπει να σέβονται την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό και οικογενειακό βίο, την επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη. Ακόμη, η Αρχή έλαβε υπόψη της στην απόφασή της τα άρθρα 5 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 1 Σ. τα οποία ανάγουν σε πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου και συνεπάγονται το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης (όπως αυτό αναλύθηκε παραπάνω). Το δικαίωμα αυτό ως ιδιαίτερη εκδήλωση

(30) βλ. αρθ. 2 εδ. β' ν. 2472/1997 «Για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα»

(31) βλ. αρθ. 3 εδ. β' ν. 2328/1995

του δικαιώματος της προσωπικότητας, απαγορεύει τη χρήση προσωπικών δεδομένων από οποιονδήποτε, χωρίς τη συγκατάθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Η Αρχή λοιπόν με βάση τα πραγματικά περιστατικά αποφάσισε ότι τόσο η κατοχή του υλικού της βιντεοταινίας όσο και η τηλεοπτική χρήση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων κατά την παρουσίαση εκπομπών αποτελούν επεξεργασία που **υπερβαίνει τα επιβαλλόμενα όρια** όπως καθορίζονται από την αρχή της αναλογικότητας : Η ικανοποίηση του δικαιώματος ενημέρωσης του κοινού (που ασκούσε ο δημοσιογράφος) δεν απαιτούσε την αυτούσια προβολή ερωτικών σκηνών. Η αξίωση του κοινού για ενημέρωση δεν φτάνει μέχρι το σημείο να απαιτεί να λαμβάνει αυτό γνώση ευαίσθητων δεδομένων, κάτι που θα είχε ως αποτέλεσμα την προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (32).

Κατά συνέπεια η Αρχή έκρινε ότι υπήρξε παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων αναφορικά με τα προσωπικά δεδομένα του δημοφιλούς τραγουδιστή και επέβαλε διοικητικές κυρώσεις στους υπεύθυνους της επεξεργασίας αυτής.

(32) βλ. και άρθρο 2 εδ. β' ΕΣΗΕΑ όπου προβλέπονται οι αρχές δεοντολογίας του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

γ) αρ. 40&41/2003 ΑΠΔ «Εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης σε χώρους συγκέντρωσης ή διέλευσης κοινού.»

Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων έκρινε στις παρακάτω περιπτώσεις νόμιμη την εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης. Σήμερα, όλο και περισσότερο παρατηρείται και στην Ελλάδα το φαινόμενο της εγκατάστασης κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης σε πολυσύχναστα μέρη.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμόν απόφαση 40/2003 ΑΠΔ η Αρχή αποφάσισε για την νομιμότητα της εγκατάστασης κλειστού κυκλώματος βιντεοσκόπησης από εταιρία, μετά από καταγγελία ιδιοκτήτη ιατρείου που βρίσκεται στην ίδια πολυκατοικία που στεγάζει την εταιρία. Ο ιδιοκτήτης του ιατρείου διαμαρτύρεται για την εγκατάσταση και χρήση του κυκλώματος από την εταιρία σε κοινόχρηστους χώρους της πολυκατοικίας. Έχει δεχτεί διαμαρτυρίες από πελάτισσές του για την εν λόγω παρακολούθηση.

Η Αρχή έχοντας ως πρόκριμα την οδηγία για τα κλειστά κυκλώματα τηλεόρασης (33) θέτει ως κριτήρια για την νομιμότητα της εγκατάστασης τις αρχές της αναλογικότητας και της αναγκαιότητας. Έτσι, αξιολογώντας τα πραγματικά στοιχεία της υπόθεσης και σταθμίζοντας την βαρύτητα του σκοπού της εγκατάστασης (που, όπως προέκυψε, ήταν η προστασία του εξοπλισμού του εργαστηρίου από αθέμιτες ενέργειες),

(33) υπ' αριθμόν απόφαση 1122/2000 ΑΠΔ

έκρινε ότι η εγκατάσταση του κυκλώματος τηλεόρασης είναι νόμιμη θέτοντας όμως κάποιους περιορισμούς. Έτσι, κάμερες που εστιάζουν σε κοινόχρηστους χώρους της πολυκατοικίας θα πρέπει να επανατοποθετηθούν.

Παρόμοια ήταν η απόφαση της Αρχής με αριθμό 41/2003. Ο σύλλογος των εργαζομένων οικοτροφείου ότι με την εγκατάσταση καμερών τόσο στους κοινόχρηστους όσο και στους χώρους των εργαζομένων της σχολής, προσβάλλεται η ιδιωτικότητα των εργαζομένων. Ο διευθυντής της σχολής αντίθετα σε σχετικό έγγραφο αναφέρει πως σκοπό της συλλογής των δεδομένων που προκύπτουν από τη βιντεοσκόπηση, την προστασία των σπουδαστών και του προσωπικού καθώς και την ασφάλεια του κτηρίου της σχολής.

Από τα στοιχεία που προκύπτουν το εκπαιδευτήριο – οικοτροφείο βρίσκεται σε απομακρυσμένη περιοχή και υπήρξαν επίμονα αιτήματα των υπαλλήλων για να επιληφθεί η διεύθυνση για την ασφάλεια του προσωπικού και των σπουδαστών.

Η Αρχή, πάντα βάση της αρχής της αναλογικότητας και της δέσμευσης από το σκοπό, κρίνει ότι οι συλλεγόμενες εικόνες πρέπει να είναι πρόσφορες, συναφείς και όχι περισσότερες από όσο απαιτείται από το σκοπό. Σκοπός της εγκατάστασης είναι αποκλειστικά η προστασία και η ασφάλεια των σπουδαστών, οικοτρόφων και μη και όχι η παρακολούθηση των εργαζομένων και η αποδοτικότητά τους.

Έτσι, αποφάσισε η Αρχή ότι η εγκατάσταση του κλειστού κυκλώματος βιντεοσκόπησης είναι νόμιμη,

όμως με περιορισμούς που αυτή έθεσε έτσι ώστε να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, πάντα **μέσα στα πλαίσια του σκοπού της εγκατάστασης**, όπως προσδιορίστηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: «Ελληνική Νομολογία»

Η κρυφή κάμερα ως αποδεικτικό στοιχείο.

1. Σε πολιτική δίκη – απόφαση 5870/1996 Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθήνας.

Περίληψη

«Υπόθεση παρακολούθησης από ιδιωτικό γραφείο ερευνών και η λήψη φωτογραφικών απεικονίσεων από την ιδιωτική ζωή κάποιου διαδίκου χωρίς την συναίνεσή του».

Στην περίπτωση αυτή, η εναγομένη θέλοντας να αποδείξει το βαθμό αναπηρίας του αντιδίκου της αναθέτει σε ιδιωτικό γραφείο την παρακολούθησή του με τη χρήση φωτογραφικής κάμερας. Ο ενάγων ζητεί να μη ληφθούν υπόψη οι φωτογραφίες ως αποδεικτικά μέσα, αφού η λήψη τους έγινε χωρίς τη συναίνεση του.

Το δικαστήριο δέχτηκε ότι η προσαγωγή σε πολιτική δίκη φωτογραφικών απεικονίσεων από την ιδιωτική ζωή κάποιου διαδίκου που λήφθηκαν χωρίς τη συγκατάθεση του, δεν προσκρούει σε απαγορευτική διάταξη του νόμου, όταν το απεικονιζόμενο γεγονός της ιδιωτικής του ζωής επηρεάζει τις έννομες σχέσεις του αντιδίκου του και ο τελευταίος κάνει χρήση αυτών για να

προασπίσει **δικαιολογημένο συμφέρον** του. Εδώ, το Πολυμελές Πρωτοδικείο δέχθηκε δικαιολογημένο έννομο συμφέρον της εναγομένης, εφόσον είχε ασφαλίσει τον αντίδικό του στα πλαίσια των επαγγελματικών της δραστηριοτήτων και έκανε δεκτές τις φωτογραφικές απεικονίσεις ως αποδεικτικά στοιχεία.

2. Σε ποινική δίκη

α) Αρ. Απόφασης 164/1992 Συμβούλιο Εφετών

Περίληψη

«Απόπειρα εκβίασης από δράστες οι οποίοι βιντεοσκόπησαν κρυφά το θύμα σε ομοφυλοφιλικές πράξεις και κατόπιν το απείλησαν ότι θα αποκαλύξουν την εν λόγω δραστηριότητά του, αν δεν τους καταβάλει το ποσό των 4εκ δρχ.»

Το Συμβούλιο Εφετών Θεσ/νικης δέχτηκε ότι τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά (οι βιντεοταινίες) που προέκυψαν από τα προεκτεθέντα αποδεικτικά στοιχεία, **συνιστούν αποχρώσες ενδείξεις** περί της ενοχής τους για την πράξη της απόπειρας εκβίασης. Κατά συνέπεια, οι λόγοι των εφέσεων περί του αντιθέτου είναι αβάσιμοι και θα πρέπει να απορριφθούν.

β) Αρ. Απόφασης 1317/2001ΑΠ σε συμβούλιο.

Περίληψη

«Υπεξαίρεση χρηματικού ποσού ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και τιμαλφών αντικειμένων από το παγκάρι της Αγ. Παρασκευής στα Τέμπη, που καταγράφηκε και πιστοποιήθηκε μέσω βιντεοσκόπησης με κρυφή κάμερα»

Το Συμβ. Εφετών κατέληξε στο παραπεμπτικό για τους αναιρεσεύοντες συμπέρασμα αφού έλαβε υπόψη και συνεκτίμησε όλα τα αποδεικτικά στοιχεία που υπάρχουν στη σχετική δικογραφία (κυρίως το περιεχόμενο των ταινιών). Ο ΑΠ, έκρινε ως αβάσιμους τους λόγους αναίρεσης από το αρθ. 484 παρ.1, στοιχεία β και ε ΚΠΔ (34), δηλαδή δέχτηκε ότι οι βιντεοταινίες **ορθώς χρησιμοποιήθηκαν** ως αποδεικτικά μέσα από το Συμβούλιο και απέρριψε τις αιτήσεις.

γ) Αρ. Απόφασης 1410/2002 ΑΠ

Περίληψη

«Αιτιολογημένη καταδίκη για κλοπή κατ'εξακολούθηση της αναιρεσειούσας, η οποία εισήλθε σε κατάσταση και αφείρεσε από το ταμείο χρήματα. Δεν επήλθε απόλυτη ακυρότητα, διότι η κρίση του δικαστηρίου δε στηρίχθηκε στη βιντεοκασέτα που δεν προσκομίστηκε στο δικαστήριο και στην οποία απεικονιζόταν η αναιρεσειούσα να παίρνει από το ταμείο ένα χαρτονόμισμα, αλλά στις καταθέσεις των μαρτύρων που είδαν τη βιντεοκασέτα και αναγνώρισαν την αναιρεσειούσα.»

(34) το άρθρο 484 ΚΠΔ παρ.1 στοιχείο ε ορίζει ως λόγο αναίρεσης βουλεύματος την έλλειψη ειδικής αιτιολογίας που επιβάλλει το αρθ.139

δ)Εγκύκλιος Εισαγγελέα ΑΠ με αρ.απόφασης 2/2001

Περίληψη Εγκυκλίου

«Απογορεύεται ποινικά και διώκεται αυτεπάγγελτα η μετάδοση από την τηλεόραση,η κινηματογράφηση,η βιντεοσκόπηση και φωτογράφιση προσώπωνπου προσάγονται ενώπιον των δικαστικών,εισαγγελικών ή αστυνομικών αρχών,χωρίς τη ρητή συναίνεση τους.Η μη εναντίωση τους δεν επιτρέπεται να ερμηνεύεται ως συναίνεση.»

Όπως συνάγεται από το κείμενο της σχετικής απόφασης βαριά προσβολή της αξιοπρέπειας του ανθρώπου είναι και η παρά τη θέλησή του βιντεοσκόπηση και μετάδοση από την τηλεόραση της εικόνας του και των συνθηκών σύλληψης και προσαγωγής του ενώπιον των διωκτικών αρχών.Εξάλλου,στην ελληνική έννομη τάξη ισχύει το τεκμήριο της αθωότητας (35).Η παρουσίαση όμως των συνθηκών της σύλληψης και προσαγωγής πολλές φορές δημιουργεί ένα αρνητικό κλίμα εις βάρος του κατηγορουμένου,με αποτέλεσμα να είναι δυνατόν ακόμα και να επηρεάσει σε κάποιο βαθμό την κρίση του αρμόδιου δικαστηρίου.

(35)κατά τον ΚΠΔ και αρθ.6 παρ.2 της ΕΣΔΑ «κάθε πρόσωπο κατηγορούμενο για αδίκημα τεκμαίρεται αθώο μέχρι τη νόμιμη απόδειξη της ενοχής του»

ε)Αρ. Απόφαφης 874/2004 ΑΠ (ΑΠ: Πράσινο φως για τη χρήση κρυφής κάμερας)

Περίληψη

«Υπεξαίρεση κατ'εξακολούθηση χρημάτων ταμείου εμπορικού καταστήματος από εργαζόμενη στο εν λόγω κατάστημα,αξιόποινη πράξη που αποκαλύφθηκε με φωτογραφίες που ειχαν ληφθεί από κρυφή κάμερα,και τις οποίες το δικαστήριο **έλαβε υπόψη** για να καταλήξει στην καταδικαστική κρίση».

Όπως δημοσιεύτηκε σε γνωστή ημερίσια εφημερίδα (36) : «Ναι στην κρυφή κάμερα,λέει ο ΑΠ και επιτρέπει τη χρήση της,προκειμένου να αποδειχθεί αξιόποινη πράξη.Σύμφωνα με τους ανώτατους δικαστές,η παράνομη βιντεοσκόπηση όταν δεν παραβιάζει την προσωπική και ιδιωτική ζωή,μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό μέσο ενώπιον του δικαστηρίου».

Αφορμή αυτής της δημοσίευσης στάθηκε η παραπάνω απόφαση.Ο ΑΠ επικύρωσε την εφετειακή απόφαση,κρίνοντας ότι νομίμως ελήφθησαν υπόψη ως αποδεικτικό μεσο οι εν λόγω φωτογραφίες,καθώς δεν ανάγονται στη σφαίρα της απαραβίαστης προσωπικής και ιδιωτικής ζωής αλλά πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο των υπηρεσιακών καθηκόντων της υπαλλήλου.

3) Στο Συμβούλιο της Επικρατείας, απόφαση 554/2003

Περίληψη

«Η δημοσίευση σε τηλεοπτική εκπομπή στοιχείων που λήφθηκαν με βιντεοσκόπηση κρίθηκε ότι παραβιάζει τον πυρήνα της ιδιωτικής ζωής. Το Συμβούλιο απέρριψε την αίτηση ακύρωσης λαμβάνοντας υπόψη του το άρθρο 5 του υπ' αριθ. 1/1991 Κανονισμού του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης «περί δημοσιογραφικής δεοντολογίας στη ραδιοτηλεόραση» (37)».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Προσέγγιση της Γερμανικής Νομολογίας για το ζήτημα της χρήσης της κρυφής κάμερας.

1. Γενικά

Το γερμανικό δίκαιο έχει ασχοληθεί διεξοδικά με ζητήματα που άπτονται τη χρήση κρυφής κάμερας. Στη Γερμανία ήδη από το 1965 συναντούμε πλούσια βιβλιογραφία και νομολογία. Το ζήτημα έχει αποσχολήσει πολύ τους Γερμανούς νομικούς που έχουν αναπτύξει διάφορες σχετικές θεωρίες.

(37) στον Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας (421B) ορίζεται ότι: «Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο που μπορεί να ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις διακρίσεις εις βάρος του», ενώ στο άρθρο 7 του ίδιου κανονισμού: «Η ιδιωτική είναι σεβαστή. Η μετάδοση πληροφοριών ή εικόνων από αυτήν επιτρέπεται, μόνο όταν επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος, που υπερβαίνει το συμφέρον σεβασμού της ιδιωτικής ζωής.»

2. Σχετικές αποφάσεις γερμανικών δικαστηρίων.

Η νομική αξιολόγηση της εγκατάστασης ενός συστήματος παρακολούθησης μέσω βιντεοκάμερας από ιδιώτες κατέστη αντικείμενο πολλών δικαστικών αποφάσεων των Γερμανικών Ομοσπονδιακών Δικαστηρίων. Σύμφωνα μ' αυτές, προστατεύεται το δικαίωμα στην ίδια εικόνα μόνο από πράγματι καταχρηστικές βιντεοσκοπήσεις. Σύμφωνα με τη **θεωρία των σφαιρών** θα πρέπει να γίνεται σε κάθε περίπτωση μία (38).

Σύμφωνα με απόφαση του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου της Γερμανίας (39 α,β) δεν παίζει ρόλο αν έγινε πράγματι η κινηματογράφηση με κάμερα, αλλά ο έλεγχος που υφίστανται τα πρόσωπα. Με αυτή την απόφαση έγινε δεκτό, ότι η παραγωγή εικόνων, ιδίως των κινηματογραφικών μέσω συσκευών βίντεο αποτελούν μια απαράδεκτη επίθεση στο δικαίωμα της προσωπικότητας. Κατά πόσο μια παρακολούθηση με κάμερα (Videoberwachung) είναι απαράδεκτη μπορεί να κριθεί **μόνο σε κάθε περίπτωση ξεχωριστά** και μόνο με την στάθμιση συμφερόντων και αγαθών.

(38) βλ. Marianne Gras, *Kriminalpravention durch Videoberwachung*, Baden-Baden, 2003

(39) α. βλ. απόφαση BGH. NIV, 1995, seite 1955 ff.

β. περί προστασίας προσωπικών δεδομένων με σχετικά άρθρα για την κρυφή κάμερα στη γερμανική έννομη τάξη βλ. σχετικά στην ηλεκτρονική διεύθυνση *www.datenschutz.Hessen.DE*

Επίσης, συνάγεται ότι μια Videouberwachung είναι επιτρεπτή στο βαθμό που είναι απαραίτητη για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού. Η αρχή λοιπόν δέσμευσης από το σκοπό που αναπτύχθηκε παραπάνω καθιερώνεται και μέσα από τη γερμανική νομολογιακή πρακτική. Για παράδειγμα δεν είναι επιτρεπτό μία κάμερα που πρέπει να υπηρετεί την ασφάλεια μιας τράπεζας να παρακολουθεί σημεία σε παρακείμενους δρόμους.

Το Συνταγματικό Δικαστήριο στην απόφασή του για την απογραφή του πληθυσμού (BVerfGE 65,1) συνήγαγε από τα άρθρα 2 παρ1 GG σε συνδυασμό με το 1 παρ1 GG ένα θεμελιώδες δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης (40) ως μέρος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας. Σε αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα περιλαμβάνεται και το δικαίωμα στην ίδια εικόνα και λόγο.

--Απόφαση LAGK BB, 1997, seite 1476:

Ορίστηκε ότι δεν επιτρέπονται κρυφές βιντεοσκοπήσεις σχετικά με καταγραφή κλοπών αρωμάτων μικρής αξίας

--Απόφαση BGH, NJV, 1995, seite 1955-1956:

Αποφασίστηκε ότι απαγορεύεται με τις ιδιωτικές βιντεοκάμερες να βιντεοσκοπούνται δημόσιοι χώροι

--Απόφαση LAGBaVu BB 1999, seite 1439:

Όρισε ότι η εποπτεία μέσω βιντεοκάμερας για την εξασφάλιση της ευρυθμίας των επιχειρήσεων

(40)όπως αυτό αναπτύχθηκε στο κεφάλαιο 1β

προσκρούει σε περιορισμούς συνταγματικού και εργατικού δικαίου. Επιτρέπεται μόνο προς εξασφάλιση πειθαρχίας σε περίπτωση που υπάρχει συγκεκριμένη υποψία (Nur by Concreten Tatverdacht) και με χρονικό περιορισμό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τον ακρογωνιαίο λίθο του περιεχομένου του θεμελιώδου νόμου του Κράτους αποτελεί η **αξία της ανθρώπινης ύπαρξης**. Αυτήν το Σύνταγμα προσπαθεί να διασφαλίσει από πιθανούς κινδύνους.

Η χρήση κρυφής κάμερας συχνά κρύβει τέτοιους κινδύνους. Σε αρκετές περιπτώσεις καταγράφει και αποκαλύπτει ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, παραβιάζοντας τη σφαίρα της ιδιωτικότητας. Η διάκριση όμως μεταξύ νόμιμης και μη νόμιμης χρήσης της είναι ιδιαίτερα δυσχερής. Η νομολογιακή πρακτική φανερώνει κατάδηλα ότι η κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξετάζεται χωριστά. Η πραγματοποίηση της βιντεοσκόπησης με κρυφή κάμερα οφείλει να γίνεται μέσα στα πλαίσια ενός ορισμένου σκοπού και να περιορίζεται σ' αυτά. Η υπέρβασή του την καθιστά παράνομη.

Σε κάθε περίπτωση όμως, η βιντεοσκόπηση και ιδίως η κρυφή, θα πρέπει να σέβεται την αξία του ανθρώπου, την ιδιωτική του ζωή και να μην αποκαλύπτει και πολύ περισσότερο να μη δημοσιοποιεί ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Βιβλιογραφία-Νομοθεσία-Νομολογία

Βιβλιογραφία

-Δημητρόπουλος Ανδρ. ,Συνταγματικά
Δικαιώματα, τόμοςΙΙΙ,2004

-Ιγγλεζάκης Ιωάννης,Ευαίσθητα Προσωπικά
Δεδομένα,2003

-Παπαιωάννου Ζώη,Περιεχόμενα Και Όρια Της
Αστυνομικής Εξουσίας,2004

-Χρυσόγονος Κ. ,Ατομικά Και Κοινωνικά
Δικαιώματα,2003

-Marianne Gras,Kriminalpraevention durch
Videouberwachung,Baden-Baden,2003

«Κ Ρ Υ Φ Η Κ Α Μ Ε Ρ Α»

ΓΡΗΓΟΡΑΚΗ

γεωργία

Α.Μ.:1340199811563

**Εφαρμογες Δημοσιου Δικαιου-Ιουνιος
2004**